

## **Tema 18. La Doctrina Social de l'Església**

La bona nova de la salvació exigeix la presència de l'Església al món. L'Evangelí constitueix de fet un anunci de transformació del món d'acord amb el disseny de Déu. La doctrina social de l'Església forma part de la teologia moral social, que deriva d'una concepció cristiana de l'home i de la vida política. La moral social de l'Església ensenya que existeix una primacia dels béns espirituals i morals sobre els béns materials.

25/01/2023

## Índex

- L'origen de la Doctrina Social de l'Església
  - Els principis de la Doctrina Social de l'Església
  - Maneres d'incidir en la societat
  - Bibliografia bàsica
- 

## L'origen de la Doctrina Social de l'Església

Jesucrist, el Nostre Salvador, «vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat» (1 Tim 2, 4). L'Església continua l'anunci de l'Evangelí al món, la bona nova de la

salvació, anunciat per Jesucrist:  
«l'Església, partícip dels goigs i de les esperances, de les angoixes i de les tristesses dels homes, és solidària amb cada home i cada dona, de qualsevol lloc i temps, i els porta l'alegre notícia del Regne de Déu, que amb Jesucrist ha vingut i ve enmig d'ells».

[1]

---

La bona nova de la salvació exigeix la presència de l'Església al món: aquesta ofereix els sagraments, la predicació de la Paraula de Déu i nombrosos ensenyaments que fan referència a realitats socials per la repercussió antropològica i ètica que tenen. «La convivència social sovint determina la qualitat de vida i, per això, les condicions en què cada home i cada dona es comprenen a si mateixos i decideixen sobre si mateixos i la seva vocació. Per aquest motiu, l'Església no és indiferent a tot el que en la societat es decideix, es produeix i es viu, a la qualitat moral,

és a dir, autènticament humana i humanitzadora, de la vida social».<sup>[2]</sup>

L'anunci de la salvació propi del cristianisme no porta a desentendre's del món i de la societat, com si per ser autènticament cristians haguéssim de deixar de banda el bé comú. «La caritat no és una cosa abstracta: vol dir donar-se realment i totalment al servei de Déu i de tots els homes; (...) exigeix de viure la justícia, la solidaritat, la responsabilitat familiar i social, la pobresa, l'alegria, la castedat, l'amistat» (sant Josepmaria, *Converses*, núm. 62).

L'Evangeli constitueix de fet un anunci de transformació del món d'acord amb el disseny de Déu. Per això, la política, l'economia, el treball o la cultura no són camps indiferents per a la fe cristiana, ja que influeixen de manera important en la vida dels fidels de l'Església. Per exemple, una

organització econòmica que no deixi temps per atendre els fills o que no atorgui els mitjans econòmics necessaris per tirar endavant la família pot ser un obstacle seriós per desenvolupar la vocació matrimonial. Si els pastors de l'Església fan referència a aquestes temàtiques, no és perquè vulguin proposar solucions tècniques, sinó perquè es preocupen per la incidència que tenen en la vida dels fidels. Per això, convé recordar que «la missió pròpia que Crist confià a la seva Església no és d'ordre polític, econòmic o social, sinó que el fi que li prefixà és d'ordre religiós. Però, veritablement, d'aquesta mateixa missió religiosa flueixen una funció, una llum i unes forces que poden servir per a constituir i envigorir, segons la Llei divina, la comunitat dels homes».<sup>[3]</sup>—

La doctrina social de l'Església forma part de la teologia moral social, que

deriva d'una concepció cristiana de l'home i de la vida política. Això vol dir, d'una banda, que les accions de la moral personal no són idèntiques a les estudiades per la moral social, ja que els principis, els criteris de judici i les directives de la doctrina social són molt amplis i hi cap un gran pluralisme: no hi ha solucions úniques a dilemes econòmics o polítics. D'altra banda, els ensenyaments de l'Església no proposen solucions socials considerant dilemes d'ètica personal.

La moral social de l'Església sempre ha existit, perquè l'Església sempre s'ha interessat per la societat en què viu: «Amb la seva doctrina social, l'Església es fa càrrec de l'anunci que el Senyor li ha confiat. En els esdeveniments històrics actualitza el missatge d'alliberament i de redempció de Crist, l'Evangeli del Regne. L'Església, anunciant l'Evangeli, ensenya a l'home, en nom

de Crist, la seva dignitat i la seva vocació a la comunió de les persones; i li descobreix les exigències de la justícia i de la pau, conformes a la saviesa divina».<sup>[4]</sup> Aquest interès es concretava en els primers segles, d'una banda, en fomentar les bones obres, especialment les obres de misericòrdia; i, d'altra banda, en denunciar les injustícies, especialment aquelles la solució de les quals no estava en mans dels qui les patien.

## **Els principis de la Doctrina Social de l'Església**

En termes generals, la moral social de l'Església ensenya que existeix una primacia dels béns espirituals i morals sobre els béns materials.

L'Església es preocupa del bé integral dels homes, que també inclou el benestar material, però la seva missió és espiritual: per això l'interès del Magisteri no se centra en els

instruments per organitzar la societat humana, que en general són polítics o econòmics, sinó en la promoció d'una moral social coherent amb l'Evangelí. Als cristians corrents, des del seu treball i posició en la societat, els toca buscar les maneres d'aconseguir aquest bé comú. No obstant això, el Magisteri orienta els fidels oferint-los principis d'acció i d'ordinari deixa l'elecció tècnica dels mitjans a la responsabilitat dels qui dirigeixen els diferents camps de l'obrar social.

L'anunci de fe que fa el Magisteri en observar les realitats socials passa per diferents etapes. En primer lloc, la doctrina social de l'Església no es limita a oferir una comprensió de les realitats socials: la cultura, la política, l'economia, l'educació, etc., sinó que també porta a configurar-les d'acord amb la veritat de Déu i de la seva creació, que l'ésser humà custodia i de la qual és protagonista.

En segon lloc, aquests ensenyaments teòrics i les seves conseqüències pràctiques han donat lloc a *principis morals* que estableixen les bases de l'organització social amb valor permanent i de manera unitària: «constitueixen la primera articulació de la veritat de la societat, que interpel·la tota consciència i la convida a interactuar lliurement amb les altres».<sup>[5]</sup> Aquests principis són la dignitat de la persona, el bé comú, la solidaritat i la subsidiarietat.

## A) La dignitat de la persona

El principi que es refereix a la dignitat de la persona és central per a la doctrina social de l'Església. Significa conèixer i respectar que la persona està oberta a Déu, ja que amb la seva intel·ligència i voluntat assoleix una llibertat que la posa per sobre de les altres criatures. D'altra banda, no es pot utilitzar la persona

com un mitjà per aconseguir finalitats socials, per exemple, abusant dels treballadors o enganyant els ciutadans. A més, considera que cada persona és única i irrepetible, per la qual cosa no és possible suprimir algunes persones o els seus drets fonamentals per perseguir finalitats socials, per molt urgents que semblin. Aquest principi es desplega en els altres tres, que en certa manera ho especifiquen.

## B) El bé comú

El bé comú és «la suma d'aquelles condicions de la vida social que permeten tant als grups com a cadascun dels membres que aconseguixin més plenament i fàcilment la pròpia perfecció».<sup>[6]</sup> És possible observar que el bé comú no es defineix com un conjunt de coses que es reparteixen entre els membres de la societat, sinó que es tracta de condicions que permeten el

desenvolupament personal, i de les quals ningú no es pot apropiari amb exclusivitat: són condicions que s'aconsegueixen amb la col·laboració de tothom i de les quals tothom es beneficia. Es podrien suggerir diferents imatges per comprendre el bé comú, però és clàssic definir-lo com una gran orquestra. En una orquestra la perfecció de cada músic contribueix a fer que tota l'orquestra soni millor, però alhora la dinàmica professional de l'orquestra porta cada músic a donar el millor de si mateix. El bé comú són un conjunt de condicions que porten de manera natural cada individu a millorar i que, alhora, permeten que el talent individual fructifiqui en benefici de tothom. El *Catecisme de l'Església Catòlica* (núm. 1907-1909) ensenya que el bé comú comporta tres elements essencials: el respecte dels drets fonamentals de la persona humana (vida, llibertat, propietat privada, etc.), el benestar social i les

possibilitats de desenvolupament (accés a l'aliment, vestit, salut, treball, educació i cultura, etc.) i la pau, que és el resultat d'un ordre social just. Benet XVI ho defineix d'aquesta manera: «Al costat del bé individual, hi ha un bé relacionat amb la vida social de les persones: el bé comú. És el bé d'aquest «tots nosaltres», format per individus, famílies i grups intermedis que s'uneixen en comunitat social. No és un bé que es busca per si mateix, sinó per a les persones que formen part de la comunitat social, i que només en ella poden aconseguir el seu bé realment i de manera més eficaç. Desitjar *el bé comú* i esforçar-s'hi és *exigència de justícia i de caritat*» (*Caritas in Veritate*, núm. 7)

Tot i que el bé comú no fa referència a coses, l'Església també ensenya que els béns de la terra van ser creats per Déu per a tothom. «Tornem de nou al primer principi de tot l'ordenament

eticosocial: el principi de l'ús comú dels béns».<sup>[7]</sup> La destinació universal dels béns s'assoleix de manera més eficaç quan es respecta la propietat privada, perquè el que pertany a tothom, no pertany a ningú i s'acaba descuidant. A més, quan una persona no pot tenir els seus propis béns, perd interès en la seva activitat i acaba abandonant el seu treball, la qual cosa genera tota mena de pobresa. En tot cas, la propietat privada no és absoluta, perquè s'ha d'utilitzar tenint en compte la responsabilitat que tots tenim pel benestar dels altres (solidaritat), i perquè en algunes ocasions excepcionals el bé comú pot exigir que es concedeixi als necessitats l'ús dels mateixos béns —una crisi humanitària, una guerra, etc. — i, en aquests casos, els pobres i els més vulnerables no poden esperar. Però fora d'aquestes circumstàncies excepcionals, el camí més eficaç i més humà per assolir la destinació

universal dels béns és el respecte per la propietat privada.

### C) Subsidiarietat

L'Església, en definir el principi de subsidiarietat, recorda que «una estructura social d'ordre superior no ha d'interferir en la vida interna d'un grup social d'ordre inferior, i privar-la de les seves competències, sinó que més aviat l'ha de sostenir en cas de necessitat i ajudar-la a coordinar la seva acció amb la dels altres components socials, amb vista al bé comú».<sup>[8]</sup>

El principi de subsidiarietat exigeix que els fidels cristians facin valer els seus drets i compleixin les seves obligacions perquè les institucions socials compleixin la seva funció original. Això es concreta, entre altres coses, en la necessitat que els fidels de l'Església participin en la vida pública; ja que sense aquesta participació seria molt difícil fer

evidents els motius humans, i tantes vegades també cristians, pels quals les institucions socials van ser creades, almenys a occident.

## D) Solidaritat

La solidaritat és un terme que fa referència a un concepte del Dret Romà. Quan un grup de persones que no eren familiars es volien aventurar en una empresa, era possible establir un contracte *in solidum*. A través d'aquesta figura jurídica, cadascun dels contractants quedava obligat a pagar, en cas de necessitat, la totalitat del deute que havia contret tot el grup. D'aquesta manera, el dret garantia que qui deixava els diners els podia recuperar d'una persona o d'una família concreta. La solidaritat es refereix a aquesta manera de comprendre la mateixa responsabilitat sobre la totalitat d'un grup, que s'entén com la societat

civil. D'aquí la seva definició com «la determinació ferma i perseverant d'obstinar-se en favor del bé comú: és a dir, del bé de tothom i de cadascú, perquè tots som veritablement responsables de tots».

<sup>[9]</sup> Gràcies a la fe, el cristià té una motivació superior per viure la solidaritat, perquè sap que tots som fills d'un mateix Pare i segueix l'exemple de Crist que té compassió de tots.

Una manifestació important de solidaritat consisteix a complir acabadament els mateixos deures i obligacions. Un empresari, per exemple, té com a tasca solidària principal crear llocs de treball en què les persones puguin guanyar-se la vida i sostenir la seva família de manera honesta i responsable. A més, les persones que, com els empresaris, tinguin més capacitat per contribuir al bé comú, podran emprendre altres projectes d'ajuda

social; però convé recordar que la solidaritat no és «assistencialisme», sinó que ha de vetllar per l'autèntic desenvolupament humà que té lloc, sobretot, quan es permet que cada persona desplegui els seus talents en el servei dels altres. Per això, l'Església ensenya que «l'activitat dels empresaris “és una noble vocació orientada a produir riquesa i a millorar el món per a tots”».<sup>[10]</sup>

Hi ha una distinció entre la solidaritat i la justícia. La justícia exigeix respectar i donar als altres el que és “seu”, mentre que la solidaritat porta a donar als altres una cosa que és nostra, moguts per l'interès que tenim cap al bé dels altres, que és tan important com el nostre. «*La caritat va més enllà de la justícia*, perquè estimar és donar, oferir del que és “meu” a l'altre; però mai no manca de justícia, la qual porta a donar a l'altre el que és “seu”, el que li correspon en virtut del seu

ser i del seu obrar» (*Caritas in Veritate*, núm. 6).

## **Maneres d'incidir en la societat**

La primera manera en què es pot incidir en la societat amb ajuda de la doctrina social de l'Església és difondre aquests ensenyaments. Per a un estudi temàtic, és important l'ús del *Compendi de la doctrina social de l'Església*. «Als laics, que treballen immergits en totes les circumstàncies i estructures pròpies de la vida secular, correspon d'una manera específica la tasca, *immediata i directa*, d'ordenar aquestes realitats temporals a la llum dels principis doctrinals enunciats pel Magisteri; però actuant alhora amb la necessària autonomia personal davant les decisions concretes que hagin de prendre en llur vida social, familiar, política, cultural, etc.» (sant Josepmaria, *Converses*, núm. 11).

Un segon aspecte és subratllar les maneres d'aplicació pràctica que té. Dins d'aquest segon aspecte, que pretén subratllar l'aplicació de la doctrina social de l'Església dins de la marxa ordinària de les activitats socials, els empresaris hi tenen un paper principal. Per exemple, la creació de llocs de treball i la seva retribució justa és un dels béns socials més grans que es poden generar. En qualsevol cas, el treball ben fet i l'oferta de béns i serveis de qualitat són ja una manera molt eficaç de contribuir al bé comú de la mateixa societat. «El treball, tot treball, és testimoni de la dignitat de l'home, del seu domini sobre la creació. És una ocasió del desenvolupament de la pròpia personalitat. És un vincle d'unió amb els altres éssers, una font de recursos per a sostenir la pròpia família; un mitjà de contribuir a la millora de la societat en la qual hom viu, i al progrés de tota la Humanitat» (sant

Josepmaria, *És Crist que Passa*, núm. 47).

Hi ha una tercera manera per incidir en la societat dins d'un camp més marcadament professional o acadèmic. En moltes ocasions, cal resoldre problemes nous, no plantejats fins ara. És necessari que fidels experts en els diferents camps socials (economia, política, mitjans de comunicació, educació, etc.) proposin maneres coherents amb la doctrina social per resoldre'ls. Els documents del magisteri social són amplis, de manera que hi ha un gran pluralisme no només d'opinions, sinó també d'opcions tècniques per emprendre el camí del desenvolupament. Respectant sempre les diferents opinions, sembla en tot cas possible convidar a pensar com «fer més coses pels altres», sense excusar-se en les ocupacions o responsabilitats d'un mateix.

## Bibliografia bàsica

— Consell Pontifici de la Justícia i de la Pau, *Compendi de la doctrina social de l'Església*.

---

<sup>[1]</sup> *Compendi de la doctrina social de l'Església*, núm. 60.

<sup>[2]</sup> *Ibidem*, núm. 62.

<sup>[3]</sup> Concili Vaticà II, *Gaudium et Spes*, núm. 42.

<sup>[4]</sup> *Compendi de la doctrina social de l'Església*, núm. 63.

<sup>[5]</sup> *Compendi de la doctrina social de l'Església*, núm. 163.

[6] Concili Vaticà II, *Gaudium et Spes*, núm. 26.

[7] Sant Joan Pau II, *Laborem Exercens*, núm. 19; *Compendi de la doctrina social de l'Església*, núm. 171-184.

[8] Sant Joan Pau II, *Centesimus Annus*, núm. 48; cf. Pius XI, *Quadragesimo Anno*, núm. 80.

[9] Sant Joan Pau II, *Sollicitudo Rei Socialis*, núm. 38.

[10] Francesc, *Fratelli Tutti*, núm. 123.